

Pragmatische aspecten van de datief-alternering in het Nederlands: een terreinverkenning*

door

Timothy COLLEMAN

Summary

The majority of Dutch trivalent verbs taking both a Patient and a Recipient argument allow for two different complementation patterns: the Recipient is either encoded as a bare NP in a double object pattern (*Jef geeft Piet een boek*) or as a PP headed by *aan* (*Jef geeft een boek aan Piet*). As for the function of this variation (known as Dative Alternation), various authors have suggested semantic explanations, often based upon the notion of affectedness. It is clear, however, that the hypothetical subtle semantic differences between the two constructions may be overridden by pragmatic factors. This paper presents the results of an investigation into the correlation between information structure and Dative Alternation in Dutch.

1. INLEIDING: DE DATIEFALTERNERING

Voor een groot aantal Nederlandse trivalente werkwoorden met een Patiens en een Recipiens (cf. *infra*) in hun valentieschema geldt dat het Recipiens op twee verschillende wijzen kan worden gerealiseerd: als een nominale constituent (in wat volgt: NP) in een constructie met twee nominale objecten (als in de a-zinnen uit onderstaande reeks), of als een voorzetselconstituent (in wat volgt: PP), typisch ingeleid door *aan* (als in de b-zinnen uit onderstaande reeks):¹

- (1) a. Jef geeft *Piet* een boek.
b. Jef geeft een boek *aan Piet*.

* Het hier gepresenteerde onderzoek werd verricht binnen het kader van het BOF/GOA-project nr. 12050399 'Nederlands, Frans en Engels in contrast: werkwoordstructuren in een lexicaal-semantic perspectief' (Universiteit Gent). Ik dank Johan Taeldeman, Willy Vandeweghe en Jacques Van Keymeulen voor hun opmerkingen bij een eerdere versie van de tekst.

1. Ik zal me in dit bestek niet uitspreken over de syntactische status van de verschillende constituenten en de wat problematische term Indirect Object zoveel mogelijk vermijden.

- (2) a. De minister-president overhandigde *alle genomineerden* een aandenken.
 b. De minister-president overhandigde een aandenken *aan alle genomineerden*.
- (3) a. Die man heeft *mij* zijn auto verkocht.
 b. Die man heeft zijn auto *aan mij* verkocht.
- (4) a. Karel vertelde *Griet* het geheimpje van Bert.
 b. Karel vertelde het geheimpje van Bert *aan Griet*.
- (5) a. Marie toonde *Els* haar nieuwe jurk.
 b. Marie toonde haar nieuwe jurk *aan Els*.
- (6) a. Dat laatste dramatische voorval ontnam *Anna* alle hoop.
 b. Dat laatste dramatische voorval ontnam alle hoop *aan Anna*.²
- (7) a. Verlegen gaf kleine Peter *de vreemde mevrouw* een kusje.
 b. Verlegen gaf kleine Peter een kusje *aan de vreemde mevrouw*.³

Uit de voorbeeldzinnen blijkt dat de derde medespeler (naast Agens en Patiens) zeker niet altijd als een Recipiens in de enge zin kan worden beschouwd, d.w.z. als de letterlijke Ontvanger van een concreet object. Enkel in de eerste drie voorbeeldzinnen vindt er een transfer plaats van (de controle over en/of de eigendom van) een concreet object van het Subject naar de derde medespeler. In alle andere zinnen kan de derde medespeler slechts via semantische extensie als een soort Ontvanger worden geconceptualiseerd. Geeraerts (1998) biedt een inzichtelijk overzicht van de verschillende semantische processen die daarbij een rol spelen.

In zijn monografie over het werkwoord GIVE in de talen van de wereld noemt Newman (1996) zowel de ditransitieve construc-

2. Volgens Van Belle en Van Langendonck (1996: 244-245) zou bij *ontnemen* enkel een PP mogelijk zijn als Recipiens vóór Patiens komt (dus enkel: ... *ontnam aan Anna alle hoop*). Mij lijkt (6b) echter wel degelijk grammaticaal.

3. Zin (7b) lijkt misschien wat vreemd. Verschillende auteurs wijzen op de duidelijke voorkeur van complexe predikaten als *een kus, een hand, een duw enz. geven* voor de dubbelobjectconstructie. Volgens Balk (1968: 10) wekt zin (i) hieronder (bij haar 23) de indruk "alsof Piet het knipoogje op een presenteerblaadje aan Elsje aanbood". Van Belle en Van Langendonck (1996: 239) stellen dat zin (ii) (bij hen 48b) een nogal onsmakelijke interpretatie afdwingt: "a physical transfer of a cut-off arm to a recipient".

(i) Piet gaf een knipoogje aan Elsje.

(ii) Vader bood zijn arm aan oma aan.

Bij een contextloze lezing komen (i) en (ii) inderdaad vreemd over, maar in het feitelijke taalgebruik komen vergelijkbare zinnen geregeld voor. Enkele corpusvoorbeelden (zie noot 6 voor een verklaring van de gebruikte afkortingen):

(iii) engeltje geeft een dikke knuffel aan analyza [IRC-B]

(iv) Vraagprijs 8000 bf. Indien interesse geef een email aan robertJ@... [USE-B]

(v) heb vorig jaar een valentijnsreep en heel veel kaarten en weet ik het allemaal en een zoen hehe aan me vriend gegeven [IRC-NL]

tie met twee nominale objecten (in wat volgt: *dubbelobject-constructie*) als de constructie met het Recipiëns als PP (in wat volgt: *RecPP-constructie* of gewoon *voorzetselconstructie*) onder de gebruikelijke strategieën om GEVEN-scènes linguïstisch te coderen. Veel minder vaak komt het voor dat een taal beide constructies toelaat, zonder dat er daar op het eerste gezicht wezenlijk betekenisverschil mee correspondeert. Deze mogelijkheid, die het Nederlands deelt met een relatief klein aantal andere talen waaronder het Engels, staat in de vakliteratuur bekend als *Dative Shift* of *Dative Alternation*. In wat volgt gebruik ik de vernederlandse versie van die laatste benaming: *datiefalternering*.

2. SYNTACTISCHE VERSCHILLEN TUSSEN BEIDE CONSTRUCTIES

2.1. *De aanwezigheid van het voorzetsel*

Het meest opvallende verschil tussen de a- en b-zinnen uit de vorige paragraaf is natuurlijk de aanwezigheid van het voorzetsel in de b-reeks. In de bovenstaande voorbeeldzinnen wordt de Recipiëns-PP telkens ingeleid door *aan*, maar ook PP's met andere voorzetsels kunnen corresponderen met de eerste NP in een dubbelobject-constructie. Ik beperk me hier tot een tentatieve opsomming en verwijs voor een uitgebreider overzicht naar Van Belle en Van Langendonck (1992, 1996), Schermer-Vermeer (1991) en Coleman (in voorb. a):

- *van*: bij privatieve werkwoorden met het prefix *af-*, zoals *afpakken*, *afnemen*, ...
- *tegen*: bij een aantal werkwoorden van communicatie (*vertellen*, *verklappen* (?), enz.); voorts ook bij complexe predikaten als *een trap*, *een duw*, ... *geven*
- *naar*: bij een aantal werkwoorden van overdracht (*sturen*, *brengen*, ...) en van instrument van communicatie (*schrijven*, *faxen*, ...)
- *bij*: in combinatie met 'aankleedwerkwoorden' zoals *aantrekken* en *omdoen*
- *voor*: in PP's die fungeren als pendant van een NP in een zgn. Benefactiefconstructie, bv. *Albert schonk de pastoor een borrel in – Albert schonk een borrel in voor de pastoor*. Zie o.m. ANS: 1165, Vandeweghe (2000: 87-88).

Bij sommige van de hier genoemde werkwoorden is naast *van*, *tegen*, enz. ook het 'default voorzetsel' *aan* gebruikelijk. Soms

lijken er op dit punt Noord/Zuid-verschillen te spelen (zie bijvoorbeeld Coleman in voorb. b).

2.2. *De woordvolgorde*

Een tweede opmerkelijk syntactisch verschil tussen de dubbel-object-constructie en de voorzetselconstructie betreft de onderlinge volgorde van Patiens en Recipiëns. Als beide constituenten in het middenstuk staan, dan gaat de Recipiëns-NP in de overgrote meerderheid van de gevallen vooraf aan de Patiens-NP, terwijl de Recipiëns-PP doorgaans volgt op de Patiens-NP (zie alle voorbeelden uit paragraaf 1).⁴

In de dubbelobject-constructie is de volgorde het enige formele kenmerk dat de constituent met de Recipiënsrol onderscheidt van de constituent met de Patiënsrol. Er zijn dan ook maar heel weinig uitzonderingen toegestaan op de algemene conditie dat Recipiëns voorafgaat aan Patiëns. Als beide objecten substantivische NP's zijn, is de omgekeerde volgorde (Pat < Rec) op het eerste gezicht zelfs uitgesloten. In de *ANS* vinden we volgende strikte regel: "als lijdend voorwerp en indirect object beide een substantivische constituent zijn, moet het indirect object steeds vóór het lijdend voorwerp staan" (*ANS*: 1324). Schermer-Vermeer (1991: 238-266) stelt deze algemene regel ter discussie. Volgens haar is die "te zeer gebaseerd op schriftelijk taalmateriaal en geïsoleerde zinnen" en zijn in reëel taalgebruik zinnen als (8) (bij haar 81) perfect mogelijk.

(8) En nu wil ik deze boeken mijn broer graag overhandigen.

In het kader van Coleman (in voorb. a) heb ik met behulp van het programma *Abundantia Verborum* uit zes componenten van het hedendaagse *CONDIV*-corpus telkens 250 zinnen geselecteerd met trivalent *geven*: uit een Nederlandse en een Vlaamse 'massakrant' (resp. *De Telegraaf* en *Gazet van Antwerpen*) en uit de Nederlandse en Vlaamse *Usenet*- en *IRC*-componenten (voor meer informatie over het *CONDIV*-corpus en zijn componenten, zie Grondelaers e.a. 2000).⁵ Op die manier verkreeg ik een corpus van 1500 zinnen uit heel verschillende registers. In de massa-

4. Daarnaast kunnen beide constituenten ook verhuizen naar de eerste zinsplaats, en komen Recipiëns-PP's ook voor in extrapositie. Als het Patiëns in de vorm van een bijzin verschijnt, gelden er uiteraard nog andere volgorderegels. Al die gevallen laat ik hier buiten beschouwing.

5. Het programma *Abundantia Verborum* werd ontworpen door Dirk Speelman (KU Leuven).

kranten wordt een vrij formele schrijftaal gehanteerd, al is die een stuk minder formeel dan in zgn. 'kwaliteitskranten'. De IRC ('Internet Relay Chat')-component bevat een variant van het Nederlands die volgens Grondelaers e.a. (2000: 358) "het best gedefinieerd kan worden als *geschreven gesproken Nederlands*": het taalgebruik van de chatters wordt o.m. gekenmerkt door allerlei spreektaalfenomenen (enclise, proclise, t-deletie, enz.) en regionalismen. Het Usenet-materiaal ten slotte bestaat uit e-mails die werden 'gepost' in allerlei nieuwsgroepen: net als de chattaal gaat het hier om taalgebruik dat nooit onderhevig is geweest aan een of andere vorm van redactionele controle; doordat een e-mail evenwel nog eens kan worden nagelezen voor hij wordt verstuurd – een mogelijkheid die bij het chatten niet bestaat – is het Usenet-materiaal een stuk gepolijster dan de chattaal.

Van de vele honderden zinnen met een dubbelobjectconstructie en zowel Patiens als Recipiens na de pv-pool (in totaal waren dat er 1170, zie Coleman in voorb. a), komt er slechts in één enkele zin een substantivische Patiens-NP vóór een Recipiens-NP, nl. zin (9), uit de Belgische Usenet-component. Deze volgorde is dus weliswaar niet geheel ondenkbaar in de (informele) schrijftaal, maar op zijn minst statistisch bijzonder onwaarschijnlijk. Uiteraard is Schermer-Vermeers hypothese hierdoor niet helemaal weerlegd: 'spreektaalige' schrijftaal is immers nog geen spreektaal. Het zou dus kunnen dat de hypothese wel degelijk klopt voor de spreektaal - daarover wil en kan ik me voorlopig niet uitspreken - maar voor de (informele) schrijftaal is dat alvast niet het geval.

- (9) Sorry bart, maar ik denk niet dat iemand zo een kaart U ooit zal kunnen geven. [USE - B]⁶

Voor pronominale objecten gelden er andere regels. Als beide objecten gereduceerde persoonlijke voornaamwoorden van de derde persoon zijn, is volgens de ANS precies de omgekeerde volgorde verplicht, dus Patiens < Recipiens (*Toen heb ik 't 'm laten zien*, zie ANS: 1311). Verder komen volgens de ANS gereduceerde persoonlijke voornaamwoorden van de derde persoon vóór die van de eerste en van de tweede persoon, gaan gereduceerde persoonlijke voornaamwoorden vooraf aan volle persoonlijke en wederkerende voornaamwoorden, en gaan die op hun

6. Verklaring van de gebruikte afkortingen: [GVA] = *Gazet van Antwerpen*, [TEL] = *De Telegraaf*, [USE - B/NL] = Belgisch/Nederlands Usenet, [IRC - B/NL] = Belgisch/Nederlands IRC.

beurt vooraf aan aanwijzende en onbepaalde voornaamwoorden en aan NP's met substantivische kern (zie ANS: 1310). Het corpus van 1500 zinnen bevat geen tegenvoorbeelden voor dit regelcomplex.

In de alternatieve constructie met het Recipiëns als PP is de volgorde minder strikt. In de overgrote meerderheid van de gevallen komt Patiëns vóór Recipiëns, maar ook de omgekeerde volgorde komt geregeld voor. Enkele corpusvoorbeelden:

- (10) Had ik niet aan jou mijn foto gegeven? [IRC-NL]
- (11) De firma Dassault heeft aan de Vlaamse en aan de Waalse socialisten respectievelijk 90 en 30 miljoen frank gegeven. [GVA]
- (12) Natuurlijk geef ik aan mijn partners adviezen en daar ben ik verantwoordelijk voor. [USE-NL]
- (13) Fabrikanten van geneesmiddelen mogen geen cadeautjes meer geven aan artsen en apothekers om hun producten te promoten. [TEL]

Als de V-pool bezet is, kan de Recipiëns-PP ook verhuizen naar een positie buiten de tang, zie bijvoorbeeld zin (13). In het corpusonderzoek bleken er op een totaal van 237 actieve zinnen met zowel Patiëns-NP als Recipiëns-PP na de eerste zinspool 214 (90,2 %) zinnen voor te komen met de 'normale' volgorde Patiëns-NP vóór Recipiëns-PP. In minstens zeventig daarvan stond het Recipiëns in extrapositie.⁷ De alternatieve volgorde, Recipiëns-PP vóór Patiëns-NP, vinden we terug in 23 zinnen (9,7 %).

3. SEMANTISCHE ASPECTEN VAN DE VARIATIE

De datiefalternering vormt een ernstige uitdaging voor het 1/1-principe, dat voorspelt dat aan verschillende vormen verschillende inhouden beantwoorden. Als beide constructies identiek dezelfde lading zouden dekken, als het de taalgebruiker m.a.w. in alle gevallen vrij zou staan te kiezen voor deze of gene constructie, dan zou dat bijzonder oneconomisch zijn. Verscheidene auteurs hebben dan ook al geprobeerd de semantische verschillen tussen de dubbelobject-constructie en de voorzetselconstructie bloot te leggen (zie o.m. Balk 1968, Van den Toorn 1971, Janssen 1976, Kirsner 1991, 1994, Schermer-Vermeer 1991, enz.). Vaak speelt

7. De Schutter (1993: 498, noot 3) wijst erop dat elke zin met een onbezette tweede pool en met een Patiëns-NP en een Recipiëns-PP dubbelzinnig is: in een zin als "*Jan geeft een boek aan Piet*" staat de PP ofwel in het middenstuk, vlak voor de onbezette V-pool [S-pv-NP-PP-(V)], ofwel in extrapositie, net na de V-pool [S-pv-NP-(V)-PP].

de notie 'affectedness' daarbij een zekere rol: in de dubbelobject-constructie zou het Recipiens nauwer betrokken zijn bij de Standvan-Zaken, of sterker worden beïnvloed door de werking die van het predikaat uitgaat, dan in de alternatieve constructie. Het zou ons te ver leiden de verschillende voorstellen in detail te bespreken (zie bijvoorbeeld Schermer-Vermeer 1991: 283-292 voor een overzicht van de relevante literatuur), maar ik wil wel een paar voorbeeldzinnen aanhalen uit Janssen (1976), om althans een indruk mee te geven van de aangewende verklaringsstrategieën.

Janssen (1976) beschouwt de Recipiens-NP als indirect object en de Recipiens-PP als bepaling van plaats. De dubbelobject-constructie geeft volgens hem aan dat "de handeling, het gebeuren of de toestand die in de zin wordt uitgedrukt, een specifieke functie heeft voor de zaak die met het IO genoemd wordt" (Janssen 1976: 99). In de voorzetselconstructie daarentegen ligt de nadruk op de ruimtelijke overdracht zonder meer. Als argument daarvoor noemt hij o.m. de volgende voorbeeldzinnen, die in de literatuur over het IO in het Nederlands ondertussen berucht geworden zijn (zie Janssen 1976: 91)

- (14) a. Karel gaf twee paraplu's aan de garderobejuffrouw.
b. Karel gaf de garderobejuffrouw twee paraplu's.

Volgens Janssen suggereert (14b) dat de garderobejuffrouw de paraplu's van Karel cadeau heeft gekregen, terwijl (14a) gewoon uitdrukt dat hij ze afgaf in de vestiaire.

Bij een contextloze lezing is het op zijn minst denkbaar dat de zinnen de interpretatie krijgen die Janssen voorstelt. Schermer-Vermeer (1991: 289) echter benadrukt dat de door Janssen voorgestelde interpretaties wel aannemelijk, maar zeker niet dwingend zijn. In de context van zin (14b') bijvoorbeeld, suggereert de dubbelobject-constructie helemaal niet dat de garderobejuffrouw de paraplu's mag houden:

- (14) b'. Ik begrijp niet waarom die garderobejuffrouw zo snauwerig doet; ik gaf haar alleen maar twee paraplu's, terwijl mijn voorganger haar onder vijf bontjassen bedolf (Schermer-Vermeer 1991: 289, zin (37)).

Ook al zijn er dus gemakkelijk (kunstmatige) voorbeeldzinnen te bedenken die de door Janssen voorgestelde semantische verschillen aannemelijk maken, even moeiteloos kunnen er tegenvoorbeelden worden geformuleerd. Als er al sprake is van een

semantisch verschil tussen beide constructies, dan kan dat blijkbaar gemakkelijk geneutraliseerd worden.

In verscheidene min of meer recente cognitief en functionalistisch georiënteerde publicaties over de datiefalternering in het Engels of in de talen van de wereld vinden we modernere en genuanceerdere varianten van diezelfde affectedness-hypothese terug. De dubbelobject-constructie en de voorzetselconstructie reflecteren verschillende conceptualisering van dezelfde trivalente Stand-van-Zaken, en met die verschillende conceptualisering hangen subtiele semantische verschillen samen. In de dubbelobject-constructie staat het Recipiens op de voorgrond, d.w.z. de nadruk ligt op de implicaties die het gebeuren heeft voor het Recipiens, dat op de een of andere manier komt te beschikken over het Patiens. In de constructie met een Recipiens-PP ligt de nadruk op wat er met het Patiens gebeurt: centraal staat het pad dat door het Patiens wordt afgelegd, m.a.w. de ruimtelijke overdracht.⁸ Als illustratie citeer ik een invloedrijke passage uit Langacker (1991). M.b.t. de zinnen onder (15) (bij hem resp. 9a en b) stelt Langacker:

- (15) a. Bill sent a walrus to Joyce.
b. Bill sent Joyce a walrus.

Up to a point the sentences are semantically equivalent. Each symbolizes a conception in which a walrus originates in the domain under Bill's control and – at Bill's instigation – follows a path that results in its eventual location within the region under Joyce's control. The semantic contrast resides in the relative salience of certain facets of this complex scene. In [15a], the morpheme *to* specifically designates the path followed by the walrus, thereby rendering this aspect of the conceptualization more prominent than it would otherwise be, [...] In [15b] on the other hand, *to* is absent, but the juxtaposition of two unmarked nominals (*Joyce* and *a walrus*) after the verb symbolizes a possessive relationship between the first nominal and the second. Consequently [15b] lends added prominence to the configuration that results when the walrus completes its trajectory, namely that which finds it in Joyce's possession. (Langacker 1991: 13-14)

8. Aan de basis van deze voorstelling ligt het feit dat in het Engels – en in veel andere talen – in de constructie met een Recipiens-PP hetzelfde voorzetsel wordt gebruikt als in zgn. *goal phrases* (bepalingen van richting). Vergelijk "John sold the car to Bill" met "John drove the car to Brussels" en "John drove to Brussels". In het Nederlands gebruiken we daarvoor met *aan* en *naar* twee verschillende voorzetsels (cf. infra).

Op basis van deze hypothese kan Langacker dan iets verder verklaren waarom “**Bill sent Antarctica a walrus*” geen welgevormde zin is: het continent Antarctica kan moeilijk worden geconceptualiseerd als een instantie die de walrus komt te bezitten (Langacker 1991: 14).

Langackers schets van het betekenisverschil tussen beide constructies is intuïtief aantrekkelijk, maar zonder al te zeer op de problematiek in te gaan, wil ik toch een aantal problemen signaleren. Ten eerste is het onduidelijk in hoeverre deze voorstelling nog kan gelden voor talen waarin voor een Recipiëns-PP niet standaard hetzelfde voorzetsel wordt gebruikt als voor een bepaling van richting – zoals bijvoorbeeld het Nederlands (zie noot 8). In zin (16a), de Nederlandse vertaling van (15a), wordt het voorzetsel *naar* gebruikt. Voor die zin is het dan ook nog aannemelijk dat de nadruk ligt op het ruimtelijke pad dat door *een walrus* wordt gevolgd, maar geldt dat ook nog voor de andere zinnen onder (16), met het ‘default voorzetsel’ *aan*? Kan de inbreng van *aan* zomaar worden gelijkgeschakeld met die van *naar*?

- (16) a. Bill stuurde een walrus *naar* Joyce.
 b. Bill gaf een walrus *aan* Joyce.
 c. Bill overhandigde een walrus *aan* Joyce.
 d. Bill beloofde een walrus *aan* Joyce.

Ten tweede is het duidelijk dat de subtiele semantische verschillen tussen beide constructies in heel veel gevallen worden geneutraliseerd. Hoe kunnen we anders verklaren dat bijvoorbeeld complexe predikaten zoals *een kus geven*, *een knuffel geven*, enz., waarvan de semantiek geheel niet in overeenstemming is met de semantiek van de voorzetselconstructie zoals hierboven beschreven, toch af en toe in die constructie voorkomen (zie ook noot 3)?

- (17) a. engeltje geeft een dikke knuffel aan analyza [IRC-B]
 b. heb vorig jaar een valentijnsreep en heel veel kaarten en weet ik het allemaal en een zoen hehe aan me vriend gegeven [IRC-NL]

Het lijkt zeer onwaarschijnlijk dat de spreker in bijvoorbeeld zin (17a) de bedoeling zou hebben om de ruimtelijke overgang van een knuffel van de ene persoon naar de andere in de verf te zetten. Integendeel, het Recipiëns in de zinnen uit (17) wordt duidelijk sterk beïnvloed door de werking (cf. de nagenoeg (?) synonieme transitieve werkwoorden *iemand knuffelen* en *iemand kussen*) en daardoor verwacht je net een dubbelobject-constructie, want precies in die constructie ligt de nadruk op wat er met het

Recipients gebeurt, en minder op de weg die door het Patiens wordt afgelegd. Dat zinnen als die onder (17) toch voorkomen in het spontane taalgebruik, wijst erop dat de subtiele semantische verschillen tussen beide constructies gemakkelijk kunnen worden 'overstemd' door andere factoren, bijvoorbeeld door principes van informatieverdeling (cf. *infra*).

4. DE ROL VAN DE INFORMATIEVERDELING

4.1. *Het links-rechtsprincipe*

Gezien de verschillende basiswoordvolgorde van dubbelobject-constructie en voorzetselconstructie – Recipients vóór Patiens dan wel Patiens vóór Recipients – is het niet verwonderlijk dat principes van informatieverdeling een rol kunnen spelen in de datiefalternering. Die correlatie is dan ook al vaak gesignaleerd in de literatuur. Al in Halliday (1970: 164) wordt er, m.b.t. het Engels dan, gewezen op het verband tussen informatiestructuur en datiefalternering: "Typically, the prepositional form [...] is associated with the function 'new', the other form with the function 'given'". Erteschik-Shir (1979) introduceert het begrip 'dominance': dominante constituenten komen aan het einde van de zin, en een constituent C is dominant "if and only if the speaker intends to direct the attention of the hearers to the intension of C by uttering it" (Erteschik-Shir 1979: 443). Volgens Givón (1984) is er een verband tussen datiefalternering en de 'relative topicality' van Patiens en Recipients: in de dubbelobject-constructie fungeert het Recipients als een soort secundair topic, in de RecPP-constructie het Patiens (die hypothese is, weliswaar in andere bewoordingen, ook gangbaar in de Functional Grammar, zie bijvoorbeeld Siemierska 1998). Voor het Nederlands vinden we vergelijkbare hypothesen, of op zijn minst aanzetten daartoe, bij o.m. Kooij (1973), Schermer-Vermeer (1991) en De Schutter (1993).

De constante factor in al die bijdragen is dat men op de een of andere manier probeert de datiefalternering in verband te brengen met de universele tendens om oude informatie eerst te noemen, het zgn. *given before new principle*, in de literatuur over het Nederlands vaak *links-rechtsprincipe* genoemd (zie bijvoorbeeld ANS: 1235-1243). Volgens dit principe staan constituenten waarvan de referent al in een eerder stadium van het gesprek werd geïntroduceerd bij voorkeur links van constituenten die een nieu-

we referent introduceren. Aangezien in de dubbelobject-constructie Recipients zowat verplicht voorafgaat aan Patiens (cf. supra), zijn er gemakkelijk voorbeeldzinnen aan te halen waarin de constructie met een PP als het ware lijkt te worden 'afgedwongen' door de informatieverdeling.

- (18) a. ?? (Wat heb je dan uiteindelijk gedaan met die roman van Claus waar je kop noch staart aan kon krijgen?) O, ik heb een vriend van mijn zus dat boek gegeven.
 b. (...) O, ik heb dat boek aan een vriend van mijn zus gegeven.

Zin (18a) is vreemd, omdat nieuwe informatie voorafgaat aan oude informatie. De constructie met *aan* biedt hier een uitweg: in (18b) is de volgorde van de constituenten wel in overeenstemming met het links-rechtsprincipe.⁹

Maar ook al is het niet moeilijk om aan de hand van geconstrueerde voorbeeldzinnen als die onder (18) het verband tussen datiefalternering en informatiestructuur aannemelijk te maken, het is veel minder eenvoudig dat verband empirisch aan te tonen. Nochtans hebben een aantal auteurs die taak aangevat voor het Engels: Thompson (1995), Collins (1995) en Arnold e.a. (2000). In subparagraaf 4.3 ga ik na of de door hen gehanteerde methodologie ook op het Nederlands kan worden toegepast, en of dat vergelijkbare resultaten oplevert. Eerst volgen echter een paar opmerkingen over *givenness* en aanverwante begrippen.

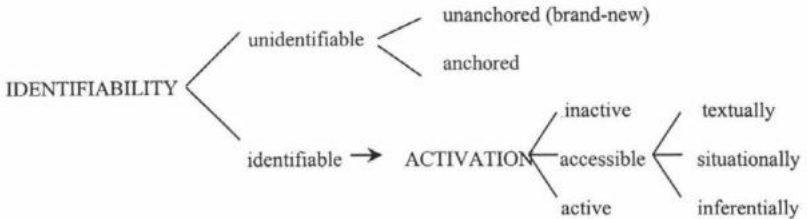
4.2. *Given, new en aanverwante begrippen*

Given (in wat volgt vaak: *geactiveerd*) betekent niet hetzelfde als *bekend*. In fragment (19), een aangepaste versie van (18), gaat de spreker ervan uit dat de referent van de NP *Jef* de hoorder bekend is, anders had hij/zij geen eigennaam maar een andere omschrijving gebruikt. Toch behoort *Jef* tot de nieuwe informatie: de relevante bijdrage van het antwoord uit (19) is precies dat het boek uiteindelijk is terechtgekomen bij een persoon die nog niet in de onmiddellijk voorafgaande context van het gesprek was genoemd, nl. Jef. De referent van de constituent *iemand van op het werk* in (20) daarentegen is nieuw én onbekend. De onbekende referenten vormen dus een subset van de nieuwe referenten.

9. Bovendien komt in (18b) de kortere constituent (*dat boek*) vóór de langere (*een vriend van mijn zus*), en daardoor is de b-zin ook nog beter in overeenstemming met een ander principe dat geacht wordt een rol te spelen in de (Nederlandse) woordvolgorde, nl. het complexiteitsprincipe (zie o.m. ANS: 1245-46).

- (19) (Wat heb je dan uiteindelijk gedaan met die roman van Claus waar je kop noch staart aan kon krijgen?) O, ik heb dat boek *aan Jef* gegeven.
- (20) (...) O, ik heb dat boek *aan iemand van op het werk* gegeven.

In Lambrecht (1994: 109) worden de noties *givenness* (in zijn terminologie: *activation state*) en *identifiability* (bekendheid) verduidelijkt aan de hand van een schema dat ik hier overneem als Figuur 1. Lambrechts schema geeft op een inzichtelijke manier weer dat er geen absolute *given/new*-dichotomie bestaat, maar dat we veeleer moeten denken in termen van een *givenness-continuüm*. Aan de ene kant van dat spectrum staan de duidelijk *geactiveerde* constituenten (bijvoorbeeld anaforische pronomina). Aan het andere uiterste vinden we de *volledig nieuwe* ('brand-new' of 'unanchored') referenten terug (cf. *iemand van op het werk*). De constituent *Jef* uit (21) is in de terminologie van Lambrecht *niet geactiveerd* ('inactive'): de referent van *Jef* is wel bekend, maar nog niet in het gesprek geïntroduceerd.

Figuur 1: schema naar Lambrecht (1994: 106)

Tussen geactiveerd en niet-geactiveerd onderscheidt Lambrecht nog de categorie *accessible*, die hij elders ook wel *semi-geactiveerd* ('semi-active') noemt. Deze tussencategorie omvat op haar beurt een aantal subcategorieën, waarvan *inferentially accessible* of kortweg *inferable* ('afleidbaar') de meest problematische is met het oog op empirisch onderzoek. Een referent is *inferable* als hij zelf nog niet is geïntroduceerd maar op de een of andere manier samenhangt met een andere referent die wel al is genoemd (zie Lambrecht 1994: 99-100). Een voorbeeld:

- (21) Minister van Onderwijs Vanderpoorten heeft vorige week vrijdag een bezoek gebracht aan de Universiteit Gent. Ze gaf er de studentenvertegenwoordigers uitleg bij de nakende hervormingen.

In de eerste zin uit (21) wordt *de Universiteit Gent* geïntroduceerd, en daardoor krijgen automatisch allerlei verwante concepten de semi-geactiveerde status: *studenten, professoren, wetenschappelijk onderzoek*, enz. Daardoor is de constituent *de studentenvertegenwoordigers* in de tweede zin niet volledig nieuw meer (cf. ook de bepaalde determinator *de*). Het moge duidelijk zijn dat inferential accessibility een bijzonder moeilijk operationaliseerbaar begrip is. In zowel Thompson (1995) als Collins (1995) en Arnold e.a. (2000) wordt een driedelig onderscheid gehanteerd: de auteurs coderen Patiens en Recipiens in beide constructies als *given, new* of *inferable*.¹⁰ Het is mij echter onduidelijk op basis van welke criteria ze de semi-geactiveerde constituenten afzonderen van de niet-geactiveerde: hoe kan je in corpusmateriaal op een sluitende manier nagaan of een constituent die op het eerste gezicht nieuw is misschien niet samenhangt met een al genoemd begrip? Geen van de auteurs geeft daaromtrent enige uitleg, en ik vrees dan ook dat hun aanpak in essentie neerkomt op giswerk. Voor mijn eigen onderzoek (zie subparagraaf 4.3) heb ik gewerkt met een tweeledig onderscheid: een constituent is ofwel [+ given], ofwel [-given], d.w.z. ofwel *geactiveerd*, ofwel *niet-geactiveerd*.

4.3. Een verkennend corpusonderzoek

Voor het onderzoek naar de correlatie tussen datiefalternering en informatieverdeling in het Nederlands heb ik uit het reeds vermelde corpus van 1500 zinnen met trivalent *geven* alle volledige zinnen geselecteerd waarin *geven* gebruikt wordt in zijn intuïtief meest centrale betekenis (er vindt een ruimtelijke transfer plaats van een min of meer concreet object) en waarin Recipiens en Patiens allebei na de eerste zinspool komen. Dat bleken er niet zo heel veel te zijn: 166 dubbelobject-constructies, waarvan 4 met de 'afwijkende' woordvolgorde Patiens vóór Recipiens, en 58 voorzetselconstructies, waarvan 5 met de 'afwijkende' volgorde Recipiens vóór Patiens.

10. Thompson en Collins gebruiken voor de tussencategorie niet de term *inferable* maar *accessible*; hun categorie *accessible* is echter enger dan die van Lambrecht: zij beschouwen enkel de constituenten die bij Lambrecht *inferentially* en *textually accessible* heten als *accessible* (*textually accessible* zijn constituenten die al genoemd zijn, maar al een tijdje geleden, dus niet in de onmiddellijk voorafgaande context). Wat bij Lambrecht *situationally accessible* heet (deiktische pronomina e.d.), beschouwen ze als *given* (dat veronderstel ik tenminste; het wordt nergens expliciet gezegd).

De beperking tot de centrale betekenis van *geven* is vooral ingegeven door praktische overwegingen (de noodzaak om de te onderzoeken zinnen te beperken tot een hanteerbaar aantal). Toch is deze ingreep ook methodologisch gefundeerd: als men de impact van informationele factoren op de datiefalternering wil vaststellen, verdient het natuurlijk aanbeveling om alle andere factoren, met name de betekenis van het zinswerkwoord, zo constant mogelijk te houden. Bovendien zijn bij *geven* in zijn centrale betekenis beide constructies in principe altijd mogelijk, voor alle sprekers; we kunnen er dus veilig van uitgaan dat de hypothetische subtiele semantische verschillen tussen beide constructies in dit geval volledig worden geneutraliseerd.¹¹

De beperking tot zinnen met beide constituenten na de eerste zinspool is evident: als een van beide constituenten op de eerste zinsplaats staat, kan dat een doorbreking van het links-rechtsprincipe meebrengen: op de eerste zinsplaats kunnen immers zowel focale als topicale constituenten terechtkomen. In dat geval spelen er dus nog heel andere informationele principes.

In navolging van Thompson (1995), Collins (1995) en Arnold e.a. (2000) heb ik in al die zinnen de informatiestatus van zowel *Patiens* als *Recipiens* gecodeerd.¹² In tegenstelling tot die auteurs hanteer ik, zoals hierboven al werd aangegeven, geen driedelig, maar slechts een tweeledig onderscheid. De tussencategorie *semi-geactiveerd* laat ik vallen bij gebrek aan goede herkenningcriteria. In plaats daarvan worden enkel de labels [+ *given*] (geactiveerd) en [- *given*] (niet-geactiveerd) gebruikt. Deze aanpak biedt het voordeel dat er min of meer sluitende criteria kunnen worden gehanteerd. Enkel de volgende constituenten worden gecodeerd als [+ *given*]:

11. Het basiscorpus van 1500 zinnen bevat ook een flink aantal dubbelobject-zinnen die duidelijk geen parafraze met een PP toelaten. Enkele voorbeelden:

(i) <Pluisje> ik houd daar niet van, geef mij maar een goed adventure-spel [IRC- B]

(ii) <VqfLion> mijne pa geeft me gelijk (omdat gelijk HEB) [IRC-B]

In zinnen als (i) en (ii) wordt *geven* echter niet in zijn centrale betekenis gebruikt.

Thompson, Collins en Arnold e.a. gaan op een andere manier te werk: de eerste twee auteurs selecteren uit een aantal teksten *alle* dubbelobject-constructies en RecPP-constructies, dus ongeacht het predikaat. Arnold e.a. beperken het onderzoek tot zinnen met *give*, maar zonder verdere betekenisrestricties.

12. In het onderzoek van Thompson is *givenness* (bij haar: *status*) slechts een van de onderzochte parameters: ze behandelt een hele cluster van *topicworthiness*-eigenschappen, naast *status* o.m. *pronounhood*, *definiteness*, *specificity*, ... Bij Collins ligt de nadruk wel op *givenness* (bij hem: *accessibility*), al worden ook de eigenschappen *pronounhood* en *definiteness* onderzocht. In de studie van Arnold e.a. wordt vooral de correlatie tussen *givenness* en complexiteit onderzocht.

- 1) anaforische pronomina, eigennamen en substantivische NP's met een bepaalde determinator en waarvan de referent genoemd is in de onmiddellijk voorafgaande context (de laatste 5 zinnen in kranten- en Usenetmateriaal, de laatste 50 in chatmateriaal¹³)
- 2) deiktische pronomina en eigennamen van referenten die deelnemen aan het gesprek (lees: aan de chatsessie).

Alle andere constituenten zijn [- given], een categorie die dus iets ruimer is dan de categorie *new* bij Thompson en de anderen (cf. supra). De resultaten van het onderzoek worden samengevat in Tabel 1. Ik heb daarin de cijfers voor de 'afwijkende' volgordes niet opgenomen, omdat er te weinig zinnen met die volgordes voorkwamen.

	Recipiens		Patiens	
	+ given	- given	+ given	- given
pv - NP[Rec] - NP[Pat]	152	10	10	152
pv - NP[Pat] - PP[Rec]	32	21	20	33

Tabel 1: Informatiestatus van Patiens en Recipiens in beide constructies

Deze voorlopige resultaten komen in grote lijnen overeen met de bevindingen voor het Engels van Thompson en Collins (zie de tabellen uit Thompson (1995) en Collins (1995) in Bijlage 1; Arnold e.a. (2000) is hier moeilijk vergelijkbaar, omdat daar ook de complexiteit van de constituenten bij het onderzoek wordt betrokken). Net als in het Engels is in de dubbelobject-constructie het Recipiens in de overgrote meerderheid van de gevallen geactiveerd en het Patiens overwegend niet-geactiveerd. Toch komt sporadisch ook een niet-geactiveerd Recipiens voor, en het gaat daarbij zeker niet altijd om constituenten die als semi-geactiveerd zouden kunnen worden omschreven.¹⁴ Een mooi voorbeeld is zin (22).

- (22) Wie wil een allesdrager, **geef mijn vrouw een bosje bloemen** en je mag hem hebben. omgeving h'wijk. [USE-NL]

13. In de chatfragmenten lopen er vaak een aantal verschillende conversaties door elkaar, doordat er veel chatters tegelijkertijd op het kanaal zitten; vandaar het veel minder strikte criterium voor het chatmateriaal.

14. Het is trouwens louter toevallig dat er 10 Recipiënts [- given] zijn en 10 Patiënts [+ given]. Het gaat hier niet om dezelfde tien zinnen. Integendeel, de combinatie niet-geactiveerd Recipiënts en geactiveerd Patiënts kwam geen enkele keer voor (zie Tabel 2).

Er is in zin (22) geen voorafgaande context: dit is de eerste (en enige) zin van een Usenet-mail: *mijn vrouw* kan daardoor onmogelijk geactiveerd of semi-geactiveerd zijn.¹⁵ Zin (22) bewijst dus dat een duidelijk niet-geactiveerd Recipiëns niet geheel onmogelijk is in de dubbelobject-constructie. Toch zijn de resultaten uit Tabel 1 heel significant, omdat bevestigd wordt dat de dubbelobject-constructie een duidelijke voorkeur heeft voor een Recipiëns dat behoort tot de oude, en een Patiëns dat behoort tot de nieuwe informatie. Alleen mogen we daaruit niet concluderen dat een andere informatieverdeling volledig onmogelijk is.

In de constructie met een Recipiëns-PP is het Recipiëns nog steeds overwegend geactiveerd en het Patiëns nog steeds overwegend niet-geactiveerd, maar hier liggen de cijfers al veel dichters in elkaars buurt. Ook deze resultaten zijn in overeenstemming met de bevindingen van Thompson en Collins voor de Engelse voorzetselconstructie (zie Bijlage). Deze cijfers tonen meteen ook aan dat de hypothese van bijvoorbeeld Givón (1984), dat de alternering zou corresponderen met een verschil in relatieve topicaliteit, te sterk geformuleerd is. Immers, het mag dan wel zo zijn dat de dubbelobject-constructie moeilijk een niet-geactiveerd Recipiëns of een geactiveerd Patiëns verdraagt (zeker niet in combinatie, cf. infra), het omgekeerde geldt niet voor de alternatieve constructie, d.w.z. het is niet zo dat de voorzetselconstructie moeilijk een geactiveerd Recipiëns en/of een niet-geactiveerd Patiëns zou verdragen. Blijkbaar is de voorzetselconstructie informatieel neutraler dan de dubbelobject-constructie. Tot die bevinding komt ook Collins (1995: 47).

4.4. Verdere onderzoeksplannen

Thompson (1995) en Collins (1995) hoeden zich ervoor om op basis van hun gegevens voorspellingen te doen over de waarschijnlijkheid waarmee een bepaalde informatieverdeling een bepaalde constructie oplevert. Als vingeroefening ben ik voor de 215 zinnen uit Tabel 1 nagegaan welke constellaties corresponderen met welke constructies (zie Tabel 2).

15. Wel is de constituent *mijn vrouw* door het bezittelijk voornaamwoord *mijn* gelinkt aan de spreker, en die is *situationally accessible*. Als we het givenness-continuüm visualiseren als een glijdende schaal met anaforische pronomina volledig links en volledig nieuwe referenten volledig rechts, staat de constituent *mijn vrouw* dus iets meer naar links dan NP's met een onbepaalde determinator. Als we in zin (24) *mijn vrouw* vervangen door *een vrouw*, levert dat een nog ongewoner zin op. In "Geef een vrouw een bosje bloemen" zijn we geneigd *een vrouw* te interpreteren als een generieke NP.

	pv - NP - NP	pv - NP - PP	tot.
Rec, Pat [+ given]	10	12	22
Rec [+ given], Pat [- given]	142	20	162
Rec [- given], Pat [+ given]	0	8	8
Rec, Pat [- given]	10	13	23
tot.	162	53	

Tabel 2: Welke constructies corresponderen er met een gegeven informatie-verdeling?

Tabel 2 suggereert dat de dubbelobject-constructie niet kan worden gebruikt als het Recipiëns [- geactiveerd] is en het Patiëns [+ geactiveerd] (zie de derde rij in de tabel), maar uiteraard kan die claim bezwaarlijk hard worden gemaakt op basis van amper acht attestaties.¹⁶ Er is dus veel meer corpusmateriaal nodig, ook uit de spreektaal. Bovendien moeten bij dit soort onderzoek ook de constructies met 'afwijkende' volgorde betrokken worden, en moet er een onderscheid worden gemaakt tussen pronominale en substantivische NP's.

In Arnold e.a. (2000) wordt ook de complexiteit van de constituenten bij het onderzoek betrokken. De auteurs tonen aan dat beide factoren – geactiveerdheid en complexiteit – relevant zijn voor de datiefalternering: "speakers used the double object construction more when (a) the theme was newer than the goal, and (b) when the theme was heavier than the goal" (Arnold e.a. 2000: 36). In toekomstig empirisch onderzoek naar datiefalternering in het Nederlands zal dus ook de factor complexiteit aan bod moeten komen.

5. BESLUIT

Ik heb in deze bijdrage vooral willen aangeven welke topics er in toekomstig onderzoek naar de datiefalternering in het Nederlands aan bod kunnen komen. In Coleman (in voorb. a) zullen uiteraard de syntactische en semantische eigenschappen van de dubbelobject- en RecPP-constructies worden besproken. Daarnaast zal echter ook uitgebreid aandacht worden besteed aan de

16. Een toehoorder wees me erop dat het feit dat op 162 zinnen met een dubbelobject-constructie, de informatieverdeling in kwestie (Recipiëns niet geactiveerd, Patiëns wel geactiveerd) geen enkele keer voorkomt, op zich al een significante aanwijzing is.

pragmatische kenmerken van beide constructies. Door middel van het verkennende corpusonderzoek dat wordt beschreven in subparagrafen 4.3 en 4.4, hoop ik te hebben aangetoond dat informatieverdeling een factor is waarmee terdege rekening moet worden gehouden in onderzoek naar de Nederlandse datiefalternering.

6. BIBLIOGRAFIE

- ANS = W. Haeseryn, K. Romijn, G. Geerts, J. de Rooij en M.C. van den Toor, *Algemene Nederlandse Spraakkunst*. Tweede, geheel herziene druk (1997). Groningen: Martinus Nijhoff/Deurne: Wolters Plantijn.
- Arnold, J., T. Wasow, A. Losongco en R. Ginstrom (2000), 'Heaviness vs. Newness: the Effects of Structural Complexity and Discourse Status on Constituent Ordering'. In: *Language* 76, pp. 28-55.
- Balk-Smit Duyzentkunst, F. (1968), 'Het meewerkend voorwerp: een grammaticale vergissing'. In: *Levende Talen* 1968, pp. 5-12.
- Colleman, T. (in voorbereiding a), *Dubbelobject-constructies en datiefalternering in het Nederlands*. Proefschrift Gent.
- Colleman, T. (in voorbereiding b), 'De valentie van het ww *brengen*: verschillen tussen Noord en Zuid'.
- Collins, P. (1995), 'The indirect object construction in English: an informational approach'. In: *Linguistics* 33, pp. 35-49.
- De Schutter, G. (1993), 'Towards a cognitive analysis of the NP-PP variation in the indirect object in Dutch'. In: *Leuvense Bijdragen* 82, pp. 485-499.
- Erteschik-Shir, N. (1979), 'Discourse constraints on dative movement'. In: T. Givón (red.), *Discourse and syntax* (Syntax and semantics 12). New York: Academic, pp. 441-467.
- Geeraerts, D. (1998), 'The semantic structure of the indirect object in Dutch'. In: W. van Belle en W. van Langendonck (red.), *The Dative 2: Theoretical and Contrastive Studies*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, pp. 185-210.
- Givón, T. (1984), 'Direct object and dative shifting. Semantic and pragmatic case'. In: F. Plank (red.), *Objects: Towards a theory of syntax*. Amsterdam: John Benjamins, pp. 151-182.
- Grondelaers, S., K. Deygers, H. van Aken, V. Van den Heede en D. Speelman (2000), 'Het CONDIV-corpus geschreven Nederlands'. In: *Nederlandse Taalkunde* 5, pp. 356-363.
- Janssen, Th.A.J.M. (1976), *Hebben-konstrukties en Indirekt-Objekts-konstrukties*. Utrecht: HES Publishers.
- Kirsner, R.S. (1991), 'A linguistic Michelson-Morley Experiment? Dutch "Indirect Objects" and the Inference of "Successful Transfer"'. In: T.F. Shannon en J.P. Snapper (red.), *The Berkeley Conference on Dutch Linguistics 1989*. Lanham: UPA, pp. 117-137.

- Kirsner, R.S. (1994), 'Meewerkende Voorwerpen die niet willen meewerken'. In: R. Boogaart en J. Noordegraaf (red.), *Nauwe betrekkingen. Voor Theo Janssen bij zijn vijftigste verjaardag*. Amsterdam: Stichting Neerlandistiek VU & Münster: Nodus, pp. 119-128.
- Lambrecht, K. (1994), *Information Structure and Sentence Form: Topic, Focus and the Mental Representations of Discourse Referents* (Cambridge Studies in Linguistics 71). Cambridge: University Press.
- Schermer-Vermeer, E.C. (1991), *Substantiële versus formele taalbeschrijving. Het indirect object in het Nederlands*. Proefschrift Universiteit van Amsterdam.
- Siewierska, A. (1998), 'Languages With and Without Objects: The Functional Grammar Approach'. In: *Languages in Contrast* 1, pp. 173-190.
- Thompson, S.A. (1995), 'The iconicity of "dative shift" in English'. In: M. Landsberg (red.), *Syntactic Iconicity and Linguistic Freezes*. Berlin: De Gruyter, pp. 155-175.
- Van Belle, W. en W. van Langendonck (1996), 'The indirect object in Dutch'. In: W. van Belle en W. van Langendonck (red.), *The Dative I: Descriptive Studies*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, pp. 218-250.
- Van den Toorn, M.C. (1971), 'Enkele opmerkingen over het indirect object'. In: *Levende Talen* 1971, pp. 32-41.
- Vandeweghe, W. (2000), *Grammatica van de Nederlandse zin*, m.m.v. M. Devos en F. De Meersman. Leuven/Apeldoorn: Garant.

7. BIJLAGE : RELEVANTE ONDERZOEKSRESULTATEN UIT THOMPSON (1995) EN COLLINS (1995)

1. Thompson (1995)

Table 6. Status of recipients vs. patients (Thompson 1995: 164)

	Recipient	Patient
Given	158 (92%)	51 (55%)
Accessible	9 (5%)	30 (33%)
New	4 (2%)	11 (12%)
Total	171 (100%)	171 (100%)

Table 13. Status of recipients (Thompson 1995: 167)

	Postverbal	End
Given	124 (97%)	22 (65%)
Accessible	4 (3%)	8 (23%)
New	0 (0%)	4 (12%)
Total	128 (100%)	34 (100%)

Tabel 6 toont de informatieverdeling van Patiens en Recipients over beide constructies samen; uit de cijfers blijkt dat het Recipients in de overgrote meerderheid van de gevallen (92%) *given* is, terwijl dat voor het Patiens maar in iets meer dan de helft (55%) van de gevallen zo is. In Tabel 13 worden Recipients-NP's ('Postverbal') vergeleken met Recipients-PP's ('End'). Recipients-NP's zijn vrijwel uitsluitend *given* (97%). In de resterende 3% van de gevallen werd het Recipients gecodeerd als *accessible*: *nieuwe* Recipients-NP's komen dus in het geheel niet voor. Bij het Recipients-PP's zijn de verschillen veel minder spectaculair: 65% *given*, 23% *accessible* en 12% *new*.

2. Collins (1995)

Table 1. Accessibility of receivers and entities in indirect object and prepositional constructions

	Receiver no.	%	Entity no.	%
Indirect object				
given	97	89.8	7	6.5
accessible	10	9.3	13	12.0
new	1	0.9	88	81.5
total	108	100	108	100
Prepositional				
given	24	42.1	22	38.6
accessible	19	33.3	15	26.3
new	14	24.6	20	35.1
total	57	100	57	100
Total				
given	121	73.3	29	17.6
accessible	29	17.6	28	17.0
new	15	9.1	108	65.5
total	165	100	165	100

Tabel 1 uit Collins (1995: 43) toont de informatieverdeling van Recipiëns ('Receiver') en Patiëns ('Entity'), zowel in de afzonderlijke constructies ('Indirect Object' = dubbelobject-constructie; 'Prepositional' = voorzetselconstructie), als over beide constructies samen. In de dubbelobject-constructie is het Recipiëns overwegend *given* (89.8 %) en het Patiëns overwegend *new* (88%). In de voorzetselconstructie zijn de cijfers veel meer in evenwicht.